

Staten kunnen schuld bloedbad niet op VN afschuiven Bureaucratisch cynisme in verscheurd land

Trouw, 22 juli 1995

Zes maanden geleden stond een blauwhelm van Unprofor, de VN-vredesmacht die actief is in wat vroeger Joegoslavië heette, aan de Servisch-Kroatische grens. Hij controleerde daar wekelijks de ladingpapieren van 100 tot 150 vrachtwagens die brandstof vervoerden. De brandstof was bestemd voor Kroatië, om precies te zijn het door (Kroatische) Serviërs bezette deel van Kroatië. De blauwhelm haalde zijn VN-resolutieboekje tevoorschijn en las dat hij de lading mocht doorlaten. De tankauto's mochten zelfs via Bosnië naar Kroatië rijden. Het is de kortste weg. In Kroatië aangekomen werd de brandstof uit de trucks overgepompt in Servische militaire voertuigen, die vervolgens een aanval lanceerden op de Bosnische stad Bihac. De prijsvraag luidt: wat klopt hier niet?

Om de oorlogvoering in het voormalige Joegoslavië te beteugelen heeft de VN-veiligheidsraad een reeks van resoluties aangenomen gericht op het belemmeren van de bevoorrading van de strijdende partijen. Zo geldt bijvoorbeeld voor heel voormalig Joegoslavië een wapenembargo. Ook moet toestemming worden verleend door de regeringen van Bosnië en Kroatië voor vervoer en doorvoer over hun grondgebied van alle goederen, met uitzondering van transporten van internationale hulporganisaties en de VN. Eén van de diplomatieke successen die de VN in dit kader dacht te hebben behaald, was de sluiting van de grens tussen Servië en (het Servische gebied in) Bosnië. De Servische president Milosevic hoopte zijn goede wil te tonen door de Serviërs in Bosnië de voor de oorlogvoering noodzakelijke voorraden te ontzeggen. In ruil hiervoor werden de VN-sancties, die zijn land in een economische catastrofe hebben omgetoverd, verzacht. De Servisch-Bosnische grens is dus in theorie gesloten voor voorraden bestemd voor Serviërs in Bosnië. Maar die blokkade geldt niet voor Serviërs in Kroatië en de Servisch-Kroatische grens is dus gewoon open.

Deze cynische en bewuste ondermijning van de werkelijke intentie van de VN (het 'afknijpen' van de oorlogvoerende Serviërs in Bosnië), is niet onopgemerkt gebleven. De Veiligheidsraad probeerde het gat te dichten met een nieuwe resolutie maar deze werd getroffen door een Russisch veto. Volgens de Russische VN-ambassadeur kwam de resolutie op een "verkeerd moment" en bo-

vendien zou het een "verkeerd signaal" sturen naar Belgrado. Servie werkt immers mee aan het internationale vredesplan voor Bosnie en heeft haar grens voor de Bosnische Serviërs gesloten. De resolutie zou neerkomen op het versterken van de sancties tegen Servie zelf, wat volgens de Russen "niet logisch en politiek ongeoorloofd" is. Dat de Russen het onzalige vredesplan steunen (Bosnie verdelen: 49% voor de Serviërs, 51% voor de moslims en Kroaten) valt ze moeilijk kwalijk te nemen. Het Westen steunt dat plan ook. Maar de resolutie typeren als een aanscherping van de sancties tegen klein-Joegoslavië (Servie en Montenegro) is absurd.

Overigens is het slechts één voorbeeld van het bureaucratisch cynisme dat het optreden van VN, NAVO en Europese Unie kenmerkt. Een ander illustratief geval was het NAVO-bombardement op de Servische luchtmachtbasis Ubdina in Kroatië. Nadat de Serviërs dit vliegveld hadden gebruikt om de Bosnische stad Bihac aan te vallen met napalm en fragmentatiebommen voelde de NAVO zich geroepen iets te doen. Alleen viel een actie tegen Ubdina niet binnen haar 'mandaat'. De NAVO mocht immers wel luchtacties uitvoeren boven Bosnie, maar niet twintig kilometer verderop in Kroatië. Het kostte de Veiligheidsraad een week om een geschikte resolutie op te stellen voordat de NAVO-straaljagers hun werk konden doen. Daarmee was het 'momentum' om de aanval uit te voeren eigenlijk al voorbij. De gevechtsvliegtuigen kweten zich vervolgens zo goed van hun taak dat Ubdina na een paar weken weer operationeel was en gebruikt werd voor helikoptervluchten, in strijd met het vliegverbod.

In deze laat 20e eeuwse Balkanoorlog pingpongen de Verenigde Naties, de Europese Unie, de NAVO, de WEU en de CVSE met verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Beslissingen worden op elkaar afgewenteld en zodoende keer op keer vertraagd. Het maskeert dat al deze internationale organisaties bestaan uit regeringen. Het zijn uiteindelijk de nationale staten die het beleid bepalen. Men kan dus de VN of de NAVO per definitie niet de schuld geven van het feit dat er niets gebeurt om het bloedbad in Europa te stoppen. Het gaat om de politieke stellingnames van landen als Groot-Brittannië en Nederland (die niet militair willen ingrijpen), Frankrijk (dat nu ineens wel z'n spierballen wil tonen) de Verenigde Staten (die vinden dat Europa z'n eigen huis maar eens op orde moet brengen) en Rusland (dat haar mede-orthodoxen in Servie al eeuwenlang steunt tegen het 'moslimgevaar').

De humanitaire missie van de VN in Bosnie was vanaf het begin tot mislukken gedoemd omdat zij uitging van een papieren concept: een zogenaamde burgeroorlog in een multi-culturele staat waarbij iedere groep een eigen stukje grond moest krijgen. Dat ging al in tegen een besluit van diezelfde VN, die de onafhankelijkheid (en dus territoriale integriteit) van de voormalige deelrepublieken van Joegoslavië al had erkend. Vervolgens stelden het Westen en Rusland een verdelingsplan op voor hun mede VN-lid Bosnie, dat door het wapenembargo zijn recht op zelfverdediging al was kwijtgeraakt. En omdat rebellerende Serviërs in Bosnie dit verdelingsplan nog steeds aan hun laars lappen biedt het Westen hen de ene na de andere concessie aan.

Van het begin af aan heeft de internationale gemeenschap geweigerd partij te trekken in het conflict in Bosnie. En nog steeds weigert Europa om de Bosniërs de gelegenheid te geven zichzelf te verdedigen. Terwijl het beleg van Bihac en Sarajevo onverminderd doorgaat en de Serviërs (Kroatische, Bosnische of Servische Serviërs) Srebrenica en Zepa genocidaal onder de voet lopen, zit een Rapid Reaction Force duimen te draaien in een Kroatisch hotel en durven de NAVO straaljagers alleen nog maar langs de Joegoslavische kusten te vliegen. Het geeft geen pas de VN of haar secretaris-generaal hiervan de schuld te geven. Eventuele frustratie en woede dienen gericht te worden aan de nationale overheden die dit beleid mede vorm hebben gegeven, inclusief Nederland.

Newsweek publiceerde enige tijd geleden een kleurenfoto van een zevenjarig jongetje. Met zijn hoofd lag hij in een plas bloed. Hij was dodelijk getroffen door een Servische sluipschutter in Sarajevo. Naast hem stonden twee machteloze blauwhelmen. Dit dode kind, en de hem flankerende machteloze VN-militairen, zijn het slachtoffer van een uitermate cynische bureaucratie, die geacht wordt een oplossing te vinden voor een verscheurd land.

André van Os